

Számviteli szabályozás

5. Előadás

Az IAS-IFRS rendszerek

Az IAS fejlődésének folyamata

- Nemzetközi Számviteli Standard Bizottság (IASB) megalakulása 1973. évben
 - Az alapvető standardok elkészülnek és felülvizsgálatra kerülnek 1998. évre
 - 2000. évben
 - Az alapvető standardok áttekintésre kerülnek
 - Az IOSCO vizsgálata befejeződik
 - Az IASB elfogadja új alkotmányát
 - Az EU javaslata az IAS alkalmazására 2005. évtől
 - 2001. évben:
 - az IASB átalakul IASB-vé, az új alkotmány hatályba lép
 - az új standardok megnevezésére az IFRS (Nemzetközi Pénzügyi Jelentés Standardok vagy Nemzetközi Beszámoló-készítési Standardok) megnevezést bevezette
 - 2002. évben az EU jóváhagyja a 2001. évi javaslatot
-

A standardalkotás

Standardalkotásban résztvevő szervezetek:

- Kurátorok (Trustees)
- Igazgatótanács (IASB): standardalkotó
- Állandó Standardértelmező Bizottság (SIC)
- Standard Tanácsadó Testület (SAC)

Standardalkotási folyamat:

1. Az IASB kidolgozza munkatervét
 2. Tanácsadó Bizottságot létrehozása
 3. Standard vitaanyagának kidolgozása és közzététele (90 nap)
 4. Standard tervezet közzététele (90 nap)
 5. Standard kibocsátása az IASB szavazását követően
 6. Nyilvános vita megrendezése, standard tesztelése
-

Az IAS célja

- Az IAS-t alkalmazó országok beszámolóinak, értékelési elveinek eltérései minimálisak legyenek
 - Az alkalmazott fogalmak, eljárások, módszerek egységesítésre kerüljenek
 - Az egységesítés jegyében összefoglalja és közzéteszi az alkalmazandó számviteli alapelveket, módszereket és eljárásokat.
 - Foglalkozik egyrészt az éves beszámoló szabályozásával, másrészt sajátos könyvviteli elszámolásokkal.
 - Probléma: túl sok választási lehetőséget ad az IAS
-

Az IAS felépítése

- Keretelvek, majd a hatályban lévő 34 standard ismertetése
 - A standardok felépítése azonos:
 1. Meghatározásra kerül a standard célja, hatálya, alkalmazási területe.
 2. Majd a standardban alkalmazott fogalmak definíciója olvasható, az adott standard értelmezését elősegítve.
 3. A standard témájának feldolgozása következik; elsőként besorolási, elszámolási szabályokat, majd értékelési előírásokat nyújtva a standardot alkalmazóknak.
 4. A kiegészítő információként közzeendő adatok és a standard hatályba lépésének dátuma zárja az egyes standardokat.
 5. Több esetben a standard után - de nem a standard részeként - mellékletként példákat, eseteket mutatnak be a standard gyakorlati alkalmazásának illusztrálásra.
-

A standardok csoportokba rendezése

- a beszámoló összeállításához kapcsolódó standardok
 - a mérleghez kapcsolódó standardok
 - az eredmény-kimutatáshoz kapcsolódó standardok
 - egyéb standardok
-

A beszámoló összeállításához kapcsolódó előírások

- IAS 1 A pénzügyi kimutatások formája és tartalma
 - IAS 8 Az időszak nettó eredménye, alapvető hibák és a számviteli politika változása
 - IAS 10 Mérlegfordulónap utáni események
 - IAS 14 Szegmens jelentések
 - IAS 15 Árváltozások hatását bemutató információk
 - IAS 24 Kapcsolt felekre vonatkozó információk
 - IAS 29 Pénzügyi kimutatások a hiperinflációs gazdaságokban
 - IAS 34 Évközi pénzügyi kimutatások
 - IAS 35 Megszűnő tevékenységek
-

A mérleghez kapcsolódó előírások

- IAS 2 Készletek
 - IAS 7 Cash Flow kimutatás
 - IAS 16 Tárgyi eszközök
 - IAS 17 Lízing
 - IAS 32 Pénzügyi instrumentumok: bemutatás és besorolás
 - IAS 39 Pénzügyi instrumentumok: bekerülés és értékelés
 - IAS 37 Céltartalékok, függő kötelezettségek és függő követelések
 - IAS 38 Immateriális javak
 - IAS 40 Befektetési célú ingatlanok
-

A Keretelvekben szabályozott területek, témák

- a pénzügyi kimutatások célja
 - a pénzügyi kimutatások elemei
 - a pénzügyi jelentések információtartalmának hasznosságát meghatározó elvek, minőségi jellemzők, és korlátok
 - a pénzügyi kimutatások alapfogalmainak definíciója, elszámolása
 - a pénzügyi kimutatások elemeinek mérése
 - a saját tőke értékelése, a tőkenövekedés mérésének lehetősége
-

A pénzügyi kimutatások célja

- a vállalkozás vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetéről információt szolgáltatson,
 - amely felhasználók széles köre számára hasznos a gazdasági döntéshozatal során,
 - úgy, hogy az információk megbízható és valós képet nyújtsanak, amely
 - az alapelvek és a számviteli standardok alkalmazásával biztosítható.
-

A pénzügyi kimutatások elemei

- mérleg
 - eredménykimutatás
 - saját tőke változásáról szóló kimutatás
 - kiegészítő megjegyzések, kimutatások, magyarázatok
 - a cash flow kimutatás itt nem kerül nevesítésre
-

Alapelvek, minőségi jellemzők

- vállalkozás folytatásának elve
 - realizáció elve (accrual base)
 - Minőségi jellemzők:
 - érthetőség (világosság)
 - jelentőség elve (relevancia)
 - lényegesség
 - megbízhatóság
 - valósághű bemutatás
 - tartalom elsődlegessége a formával szemben
 - semlegesség
 - óvatosság
 - teljesség
 - összehasonlíthatóság
 - nettósítás (bruttó elszámolás)
-

Eszközök fogalma

Az **eszközök** olyan erőforrások, amelyek:

- a vállalkozás ellenőrzése alatt állnak,
- múltbeli események eredményeként jöttek létre,
- és amelyből várhatóan gazdasági haszna származik a vállalkozásnak.

Az eszközök nyilvántartásba való felvétele akkor lehetséges, ha:

- valószínűleg a jövőben gazdasági haszon származik belőle
 - és költsége, értéke megbízhatóan mérhető
-

Kötelezettség fogalma

- A kötelezettség:
 - múltbeli eseményből eredő jelenleg fennálló elkötelezettség,
 - amely kiegyenlítése várhatóan eszközök felhasználásával, a vállalkozástól való kikerülésével történik,
 - és a gazdasági előnyök feláldozását okozza.
 - A kötelezettség kimutatása abban az esetben történhet meg, ha:
 - kiegyenlítése során valószínűleg a gazdasági hasznot megtestesítő erőforrások kiáramlanak, csökkennek és
 - a kiegyenlítés összegét megbízhatóan mérni lehet.
-

A tőke fogalma

- **A tőke a Keretelvekben:**
 - egyfajta maradványként kerül meghatározásra,
 - az eszközök és kötelezettségek különbsége,
 - a különböző elemeinek megbontása, elkülönítése a pénzügyi kimutatások felhasználóinak döntéshozatalát segíti.
-

A bevételek fogalma

A bevétel:

- a gazdasági haszon növekedése egy beszámolási időszakban,
- amely vagy az eszközök állománynövekedésének vagy értéknövekedésének,
- vagy a kötelezettségek csökkenésének formájában jelenik meg,
- és a tőke növekedését eredményezi.

A bevétel nyilvántartásba vételének feltételei alapján a bevétel akkor számolható el, ha:

- egy eszköz növekedéséhez vagy kötelezettség csökkenéséhez kapcsolódóan a jövőbeni gazdasági haszon nő,
 - amely értékét megbízhatóan mérni lehet.
-

A ráfordítások fogalma

- **A ráfordítások:**

- a gazdasági haszon csökkenését jelentik egy beszámolási időszakban,
- az eszközállomány csökkenése, értéktelenedése,
- vagy a kötelezettségek növekedése révén,
- amelynek eredményeképpen a tőke csökken.

- **A ráfordítás nyilvántartásba vételének feltételei** szerint a ráfordítás akkor mutatható ki, ha:

- egy eszköz csökkenéséhez vagy kötelezettség növekedéséhez kapcsolódóan a jövőbeni gazdasági haszon csökken,
 - amely értékét megbízhatóan mérni lehet.
-

Értékelési módszerek

- történelmi (múltbeli) érték (historical value):
 - folyóáron, aktuális költségen (current value):
 - újrabeszerzési ár
 - realizálható érték (realisable value):
 - Jelenlegi eladási ár
 - jelenérték (present value):
 - jövőbeni pénzáramok diszkontált jelenértéke
-

IAS 1 A Pénzügyi kimutatások formája és tartalma

E standard tartalmazza:

- a pénzügyi kimutatások elkészítésére vonatkozóan átfogó megfontolásokat, szemléletet
 - a pénzügyi kimutatások elemeinek bemutatását útmutatásokat a pénzügyi kimutatások felépítésére vonatkozóan, valamint
 - a pénzügyi kimutatások minimális információ tartalmát.
-

Átfogó elvek és iránymutatások

- az információk hű bemutatása és a nemzetközi számviteli standardoknak való megfelelés
 - a számviteli politika elkészítésének célja
 - az alapelvek ismertetése:
 - működő vállalkozások elve (a vállalkozás folytatásának elve),
 - realizációs elv és összemérés elve (Időbeli elhatárolások elve és Összemérés elve),
 - a bemutatás következetessége (következetesség elve),
 - lényegesség és összevonás (lényegesség elve),
 - nettósítás (bruttó elszámolás elve),
 - összehasonlítható információk.
-

Hű bemutatás és az IAS-nek való megfelelés

A teljesítendő követelmények:

- a standardokban, illetve a Keretelvekben megfogalmazott számviteli alapelveket, iránymutatásokat teljeskörűen alkalmazni kell.
 - az információkat úgy kell szerepeltetni, hogy azok lényeges, megbízható, összehasonlítható és érthető információk legyenek.
 - kiegészítő megjegyzéseket kell közzétenni, ha az IAS követelményei nem elegendőek ahhoz, hogy a felhasználók megértsék egy gazdasági esemény a vállalkozás pénzügyi és vagyoni helyzetére gyakorolt hatását.
-

A pénzügyi kimutatásoknak azonosító adatai

- egyértelműen azonosítani kell magát a kimutatást
- meg kell nevezni a beszámoló vállalkozást, de megadható más adat is az azonosításához (székhely, cégbírósi bejegyzési szám, statisztikai azonosító, stb),
- jelezni kell, hogy a beszámoló a vállalkozás egyedi beszámolója vagy konszolidált beszámólóról van szó,
- meg kell adni a mérleg fordulónapját, vagy a beszámolási időszakot,
- rögzíteni kell a beszámoló pénznemét,
- jelezni kell, hogy a beszámoló összegei ezer vagy millió forintban vannak feltüntetve.

A cél az adatok bemutatásánál, hogy a kerekítések miatt információ ne vesszen el.

A pénzügyi kimutatások elemei a standard meghatározása szerint

- Mérleg
 - Eredmény-kimutatás
 - Kimutatás, amely bemutatja
 - a saját tőke valamennyi változását és
 - azokat a tőkeváltozásokat, amelyek nem a tulajdonosokhoz kapcsolódnak
 - Cash-flow kimutatás
 - Számviteli politika és kiegészítő megjegyzések jegyzéke
-

Az IAS 1 a mérleggel kapcsolatban szabályozza

- az eszközök és kötelezettségek besorolásának, minősítésének kritériumait,
 - a mérleg tartalmát, azokat a tételeket, amelyek szerepeltetése a mérlegben elengedhetetlen,
 - a mérlegben vagy a kiegészítő adatok között feltüntetendő tételeket,
 - a mérleg lehetséges formátumát.
-

Az eszközök besorolásának kritériumai

Forgóeszközök:

- értékesítési, felhasználási, fogyasztási céllal került beszerzésre, és értékesítése, felhasználása egy normál működési periódus alatt megtörténik
 - várhatóan a vállalkozás egy működési periódusa alatt realizálódik, megtérül
 - kereskedelmi céllal került beszerzésre vagy rövidtávra, és várhatóan a fordulónaptól számított 12 hónapon belül értékesítésre, felhasználásra kerül
 - készpénz vagy készpénzzel egyenértékű dolog, amelynek használata nincs korlátozva.
-

A kötelezettségek minősítésének kritériumai

A kötelezettség akkor minősíthető rövid lejáratúnak, ha:

- a vállalkozás egy szokásos működési ciklusa alatt várhatóan kiegyenlítésre kerül
 - a fordulónaptól számítva 12 hónapon belül kiegyenlítésre kerül.
-

A mérleg információtartalma

- Tárgyi eszközök (ingatlanok, gépek, berendezések)
 - Immateriális javak
 - Pénzügyi eszközök
 - Tőkemódszerrel kimutatott befektetések
 - Készletek
 - Vevőkkel szembeni és egyéb követelések
 - Pénzeszközök és egyenértékesek
 - Szállítók és egyéb kötelezettségek
 - Adókötelezettségek és követelések (tényleges és halasztott adó követelések és tartozások)
 - Céltartalékok
 - Hosszú lejáratú kamatozó kötelezettségek
 - Kisebbségi részesedések, érdekeltségek
 - Jegyzett tőke és tartalékok
-

A mérlegséma sajátosságai

- A befektetett eszközök csoportjai továbbrészletezésre kerülnek.
- Az időbeli elhatárolások nem külön mérleg főcsoportként szerepelnek a mérlegben, hanem a követelések, illetve a kötelezettségek részeként.
- A saját tőke sorai, elsősorban a tartalékok megbontásra kerülnek jellegüknek megfelelően.
- A mérleg szerinti eredmény megegyezhet az adózott eredménnyel is, ha rendkívüli tételek, osztalékfizetés nem módosítják azt. Az angol terminológiában éppen ezért ezt halmozott nyereségnek vagy veszteségnek nevezik.
- A kisebbségi érdekeltség sor a mérlegben a konszolidált beszámoló jellegzetes sora.
- A céltartalékok nem külön mérlegfőcsoportként szerepelnek a mérlegben, hanem a kötelezettség részeként.

Az IAS 1 az eredménykimutatással kapcsolatban szabályozza

- az eredménykimutatás tartalmát, azokat a tételeket, amelyek szerepeltetése az eredménykimutatásban elengedhetetlen
 - az eredménykimutatás eljárásait és lehetséges formáit
 - az eredménykimutatásban vagy a kiegészítő adatok között feltüntetendő tételeket
-

Az eredmény-kimutatás információtartalma

- Bevételek
- Az üzemi (üzleti) tevékenység eredménye
- Pénzügyi ráfordítások
- Equity-módszer alapján elszámolt eredmény
- Adó ráfordítások, fizetendő adó
- A szokásos vállalkozási tevékenység eredménye
- Rendkívüli tételek
- Kisebbségi részesedés, külső tulajdonosok részesedése
- Az időszak nettó eredménye (mérleg szerinti eredmény)

Az eredménykimutatás formái

Két eljárás alapján készíthető kimutatás a vállalkozás adott évi teljesítményéről:

- költségnemenként (nature of expense method) = összköltségeljárással készülő eredménykimutatás
 - költségviselőnként (function of expense method, cost of sales method) = forgalmi eljárással készülő eredménykimutatás
-

Az eredménykimutatás séma sajátosságai

- Számviteli törvény aszerinti „A” változatú séma
 - Az üzemi (üzleti) eredményig a számviteli törvény és az IAS szerinti forma tulajdonképpen megegyező. (Kivéve: „Egyéb általános költségek” sort a standard ezt nem nevesíti).
 - A pénzügyi ráfordítások sor szerepel a kimutatásban, de a pénzügyi bevétel és a pénzügyi eredmény sorok viszont nem találhatóak meg.
 - A bevételek kapcsolt vállalkozásoktól és a kisebbségi részesedés a konszolidáció miatt beiktatott sorok.
 - Lényeges eltérést mutat a számviteli törvény és a standard értelmezése a rendkívüli tételek tartalmát és kimutatását illetően.
-

Az IAS 1 tőkeváltozások kimutatására vonatkozóan szabályozza

- előírja a tőkekimutatások minimális információtartalmát
- példát ad a tőkekimutatások elkészítésére
- rögzíti azokat a tételeket, amelyek vagy a tőkekimutatásban vagy a kiegészítő információk között szerepelhetnek

A tőkeváltozások kimutatásainak információtartalma

- az időszak nettó eredménye, mérleg szerinti eredménye
- az olyan bevétel, ráfordítás, hozam és veszteség tételeket, amelyek közvetlenül a tőkében kerültek elszámolásra, ezek összegét összesítve (átértékelési, deviza átszámítási különbözetek)
- a számviteli politika változásának és az alapvető hibák korrekciójának összevont hatását.